

Rapport 2/2011
Senter for rus- og avhengighetsforskning (SERAF)

Dødelige overdoser i Oslo 2006 til 2008

En helhetlig gjennomgang

Linn Gjersing, Stian Biong, Edle Ravndal, Helge Waal,
Jørgen Bramness, Thomas Clausen

Seraf

Universitetet i Oslo

Bakgrunn

- Vedvarende høyt antall overdosedødsfall i Oslo
- Bystyret i Oslo kommune vedtok at det skulle iverksettes gjennomgang
- Seraf- Senter for rus- og avhengighetsforskning fikk oppdraget november 2009
  - En helhetlig gjennomgang av samtlige overdosedødsfall i 2006, 2007 og 2008 som har funnet sted i Oslo kommune
  - Finne medvirkende faktorer
  - Redegjøre for hvilken rolle Oslo kommunes hjelpeapparat har hatt i forhold til målgruppen, og hvor oppfølgingen eventuelt har sviktet
  - Klargjøre (tall-)forskjellen mellom overdosedødsfall etter bruk av illegale rusmidler og legale medikamenter
  - Komme med konkrete forslag til
    - Tiltak på systemnivå som kan føre til færre overdosedødsfall
    - Gode rutiner for framskaffelse av relevant tallmateriale i framtiden

Metode

- Registerundersøkelse og journalgjennomgang
- Intervju med brukere, pårørende og fagfolk om deres erfaringer rundt overdoser
- Undersøkelse av hvordan fem europeiske byer har løst sine problemer med åpne stoffscener og indirekte overdoser
  - Publisert som egen delrapport januar 2011

Registerundersøkelse og journalgjennomgang

- Definisjon av overdosedødsfall
  - Dødsfall som skjer kort tid etter inntak av ett eller flere psykoaktive stoffer og hvor dødsfaller er direkte relatert til inntaket
- Basert på legenes diagnosesystem ICD-10
  - Skadelig bruk, avhengighet og andre mentale eller atferdsforstyrrelser
  - Ulykkesforgiftning
  - Selvmord
  - <70 år

Informasjon

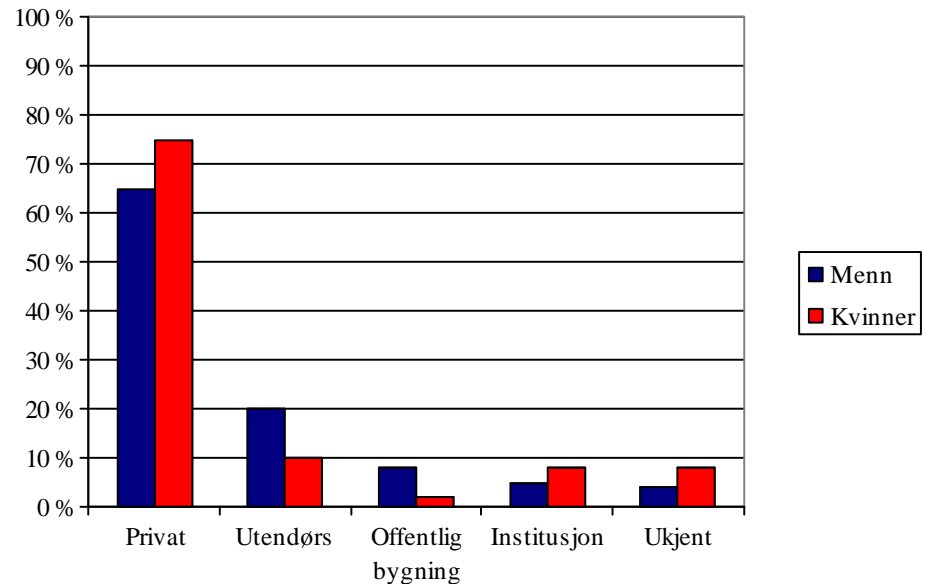
- Dødsårsaksregisteret
  - Hoveddødsårsak, medvirkende dødsårsak, alder, dato for død
- Rettsmedisinsk institutt, UIO
  - Tokikologi rapporter
    - Hvilke rusmidler og medikamenter, funnsted
- Sykehus kontaktet for de som ikke hadde obuksjonsrapporter
- Kriminalomsorgen
  - 2/3 tid, slutført tid, faktisk løslatelsesdato

Pasientinformasjon

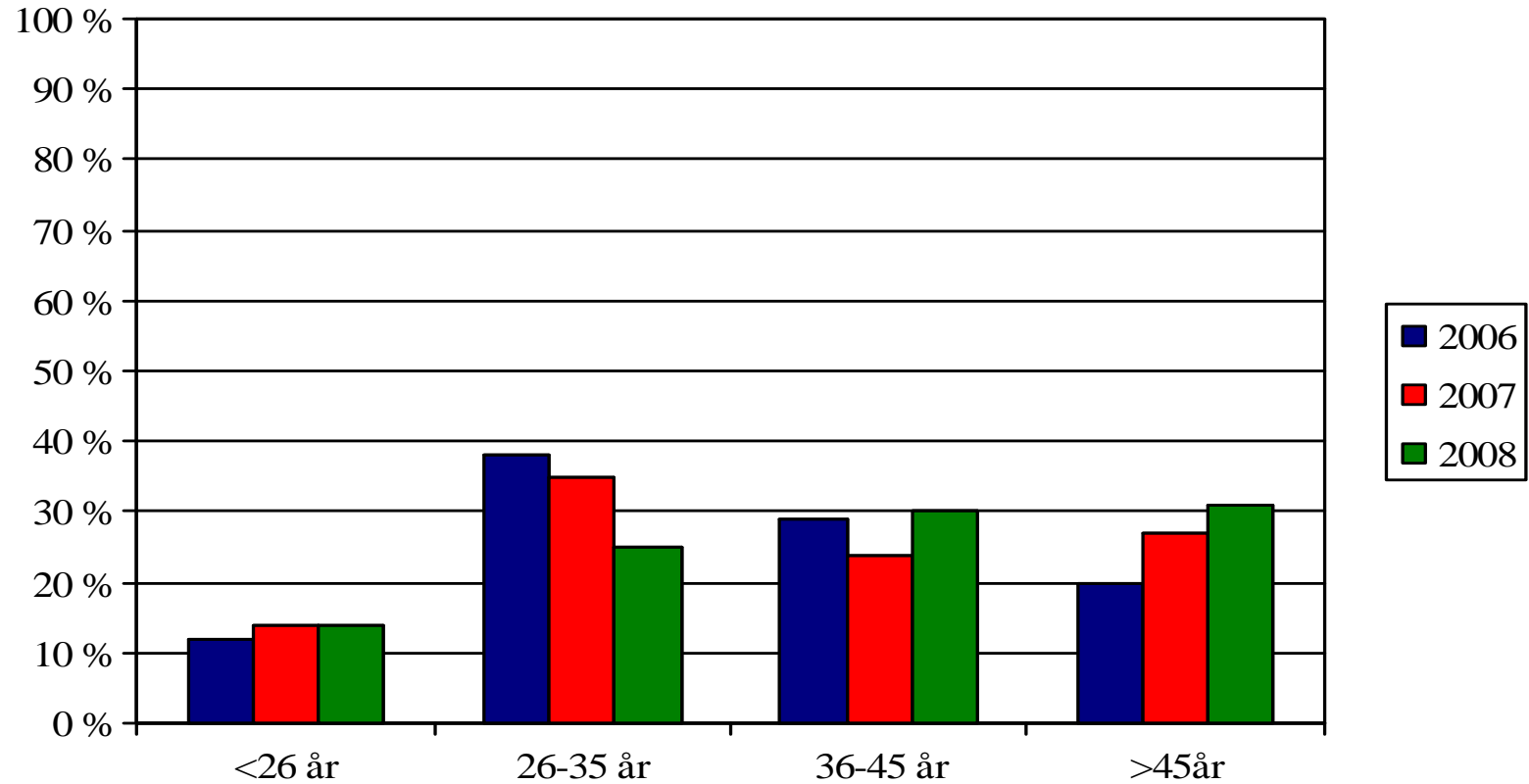
- Sykehus
  - Lovisenberg, Diakonhjemmet, Ullevål
- Avrusnings- og behandlingssteder
  - Klinikk for rus-og avhengighet (KRA)
  - Frelsesarmeen, Bymisjonen, P22, Fredheim, Tyrilistiftelsen
- Lavtersketiltak
  - Lavterskelbolig, Feltpleien, sprøyterom
- Oppsøkende tjenester og uteseksjonen
- Sosialtjenesten
- Legevakten and UUS (skadelegevakten)
- Ambulansetjenesten
- Hjemmetjenesten

Resultater

- 232 personer
  - 2006: 89 personer
  - 2007: 66 personer
  - 2008: 77 personer
- 1/3 fra andre kommuner
- 22% kvinner
- 67% ble funnet i privat bolig
- Hoveddødsårsak
  - Heroin 66%
    - Noen færre blant de >46 år
  - Metadon 10%

Aldersfordeling

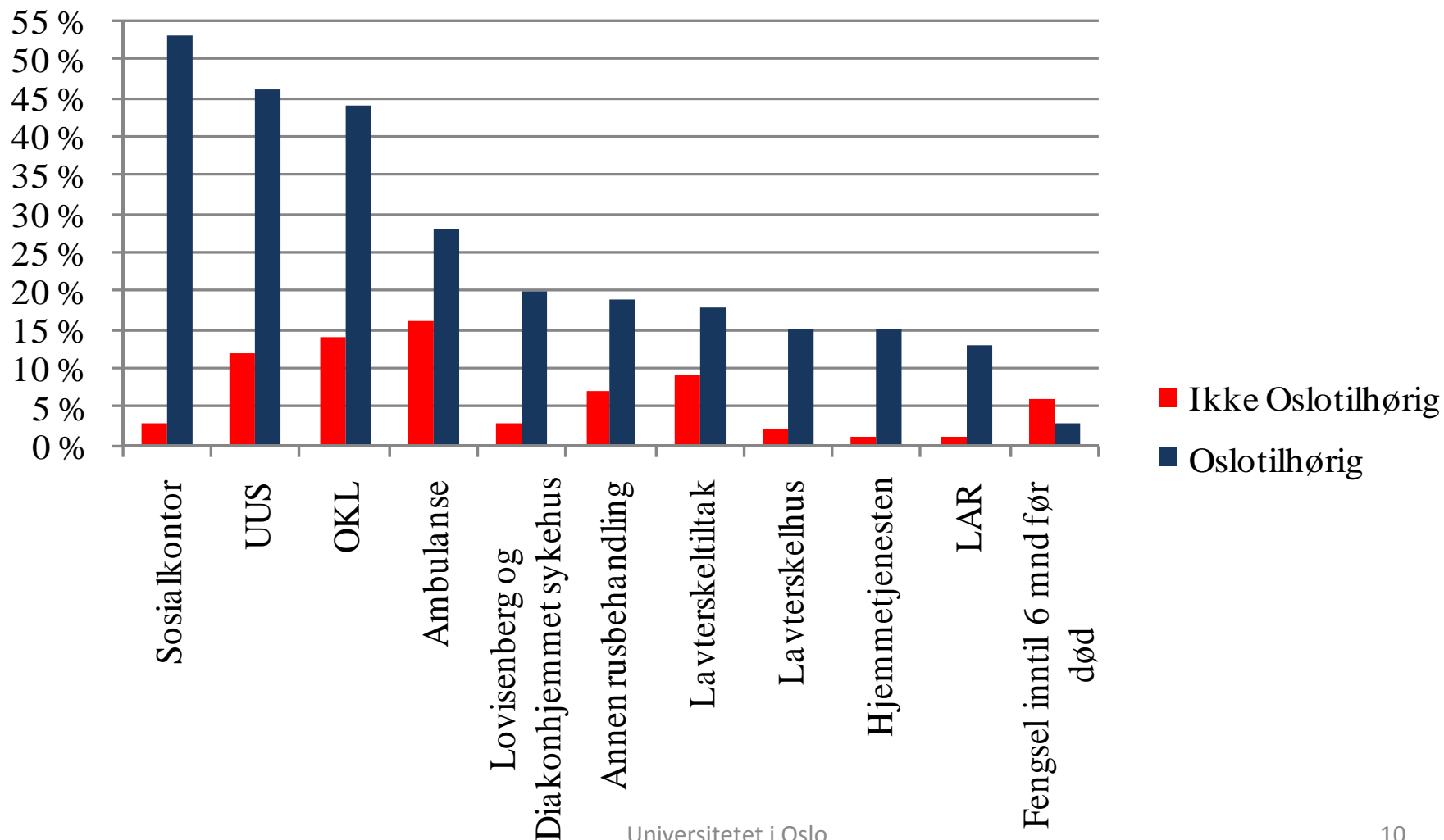

Kombinasjon av rusmidler og medikamenter (% = av

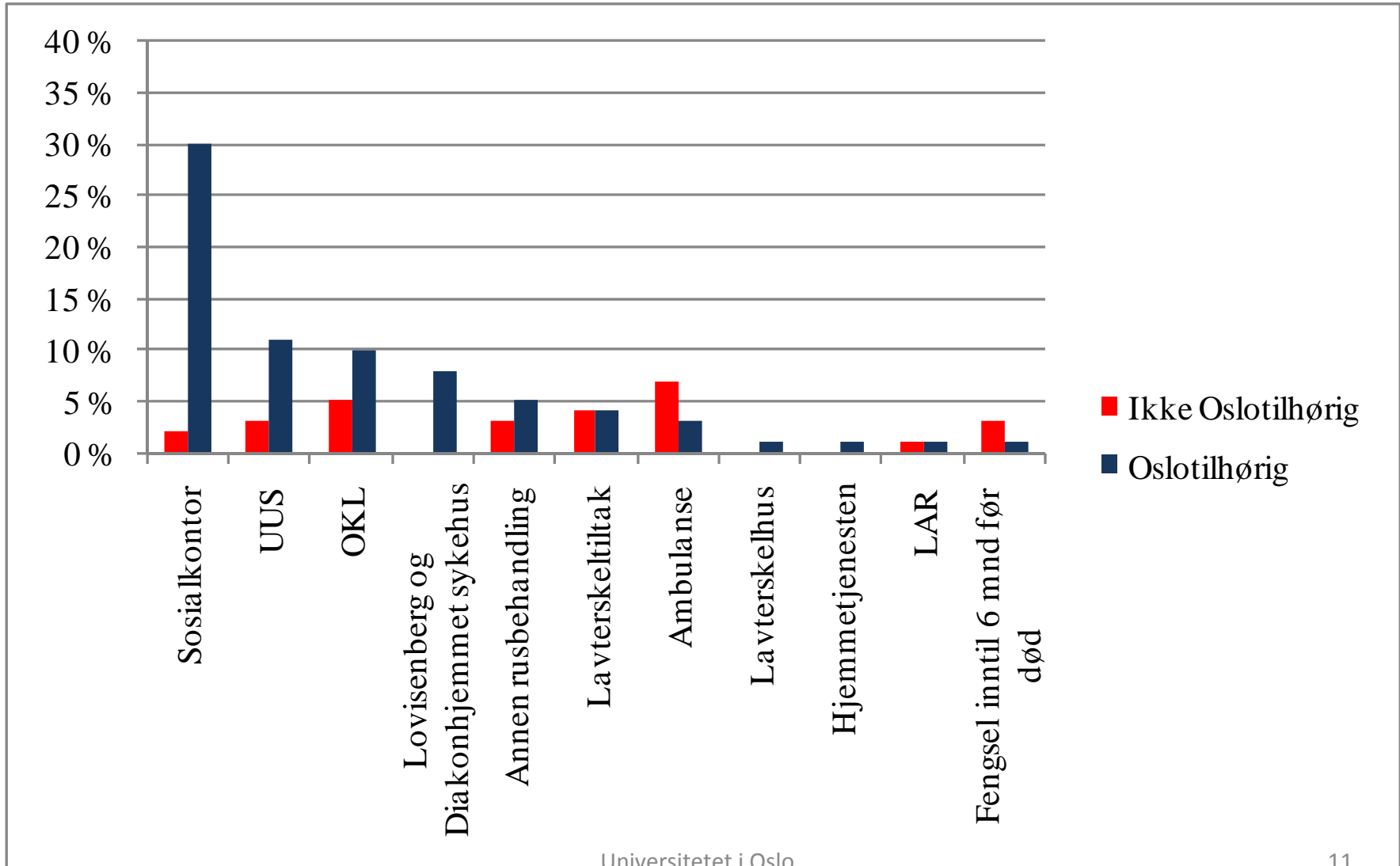
	Heroin	Metadon og buprenorfin	Sentralstimulerende midler	Cannabis	Etanol	Sterke smertestillende	Svake smertestillende	Benzodiazepiner og sovemedisiner	Psykiatriske medisiner
Heroin	155 (69%)								
Metad/buprenorfin	15	42 (18 %)							
Sentralstimulerende	61	18	78 (34%)						
Cannabis	32	12	16	41 (18%)					
Etanol	27	8	14	7	45 (19%)				
Sterke smertestillende ^a	3	6	6	3	13	39 (17%)			
Svake smertestillende ^b	0	0	0	1	6	18	18 (8%)		
Benzo	115	36	60	36	27	28	14	160 (69%)	
Psykiatriske medisiner ^d	34	10	18	5	8	13	6	42	54 (23%)

Kontakt med tiltaksapparatet - Siste år

Oslo tilhørig n=159 og ikke Oslo tilhørig n=73

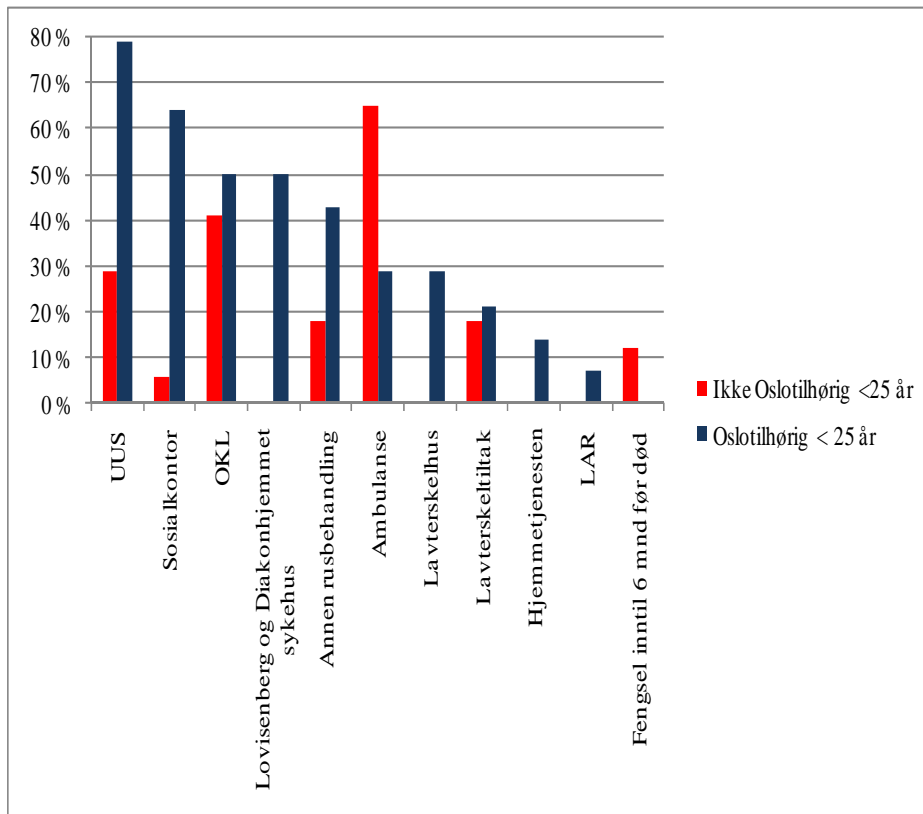
Siste kontakt

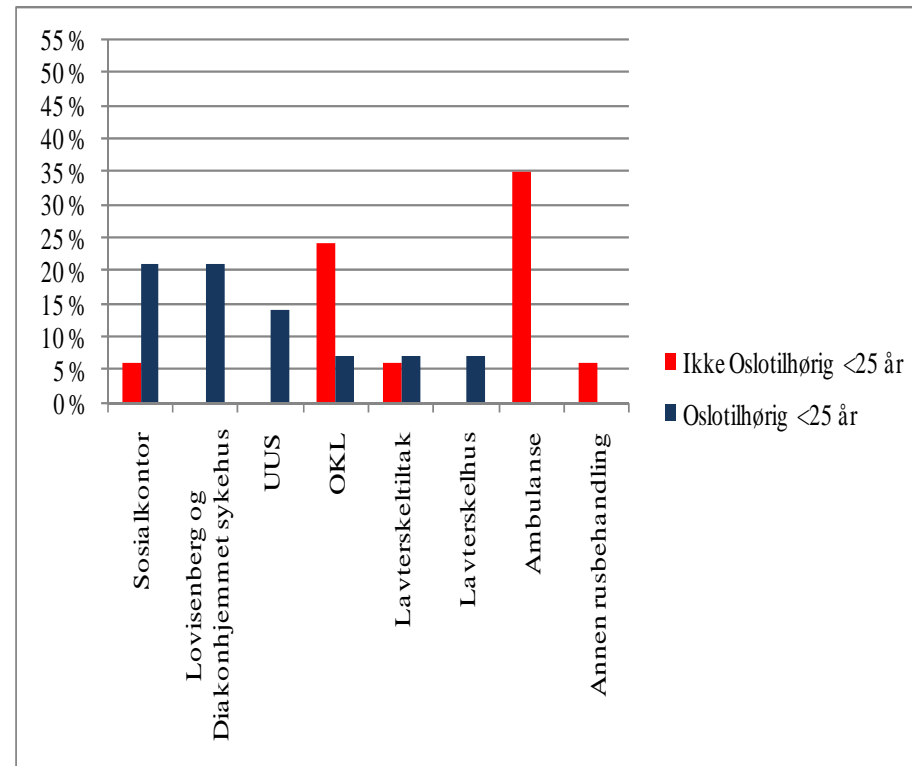
Kontakt med tiltaksapparatet <25 år

Oslo tilhørig n=14 og ikke Oslo tilhørig n=17

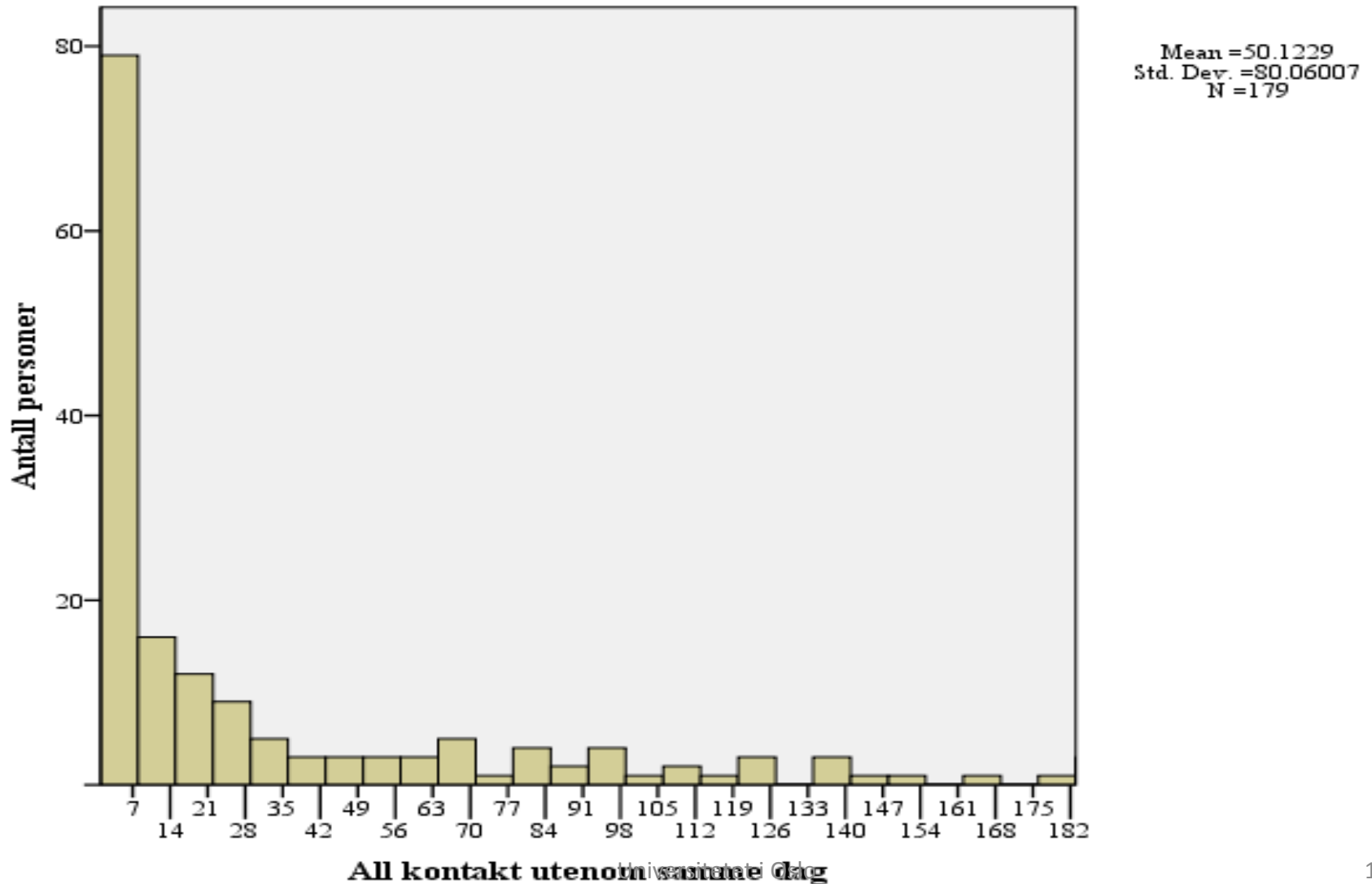
- Siste år

- Siste kontakt

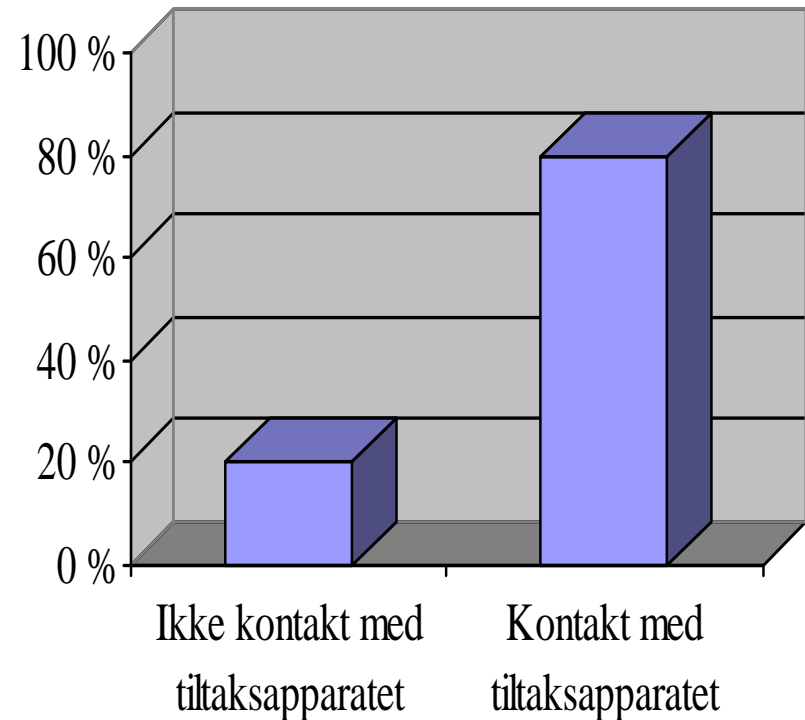
Hvor mange kontakter hadde de hatt?

Antall dager mellom siste kontakt og dødsfall

Uten kontakt med tiltaksapparatet

- 1/5 ikke kontakt med hjelpeapparatet (ca 15 personer hvert år)
  - Halvparten fra andre kommuner
  - Yngre menn funnet døde som følge av en heroinoverdose utendørs eller i offentlig bygning

Ingen ensartet gruppe

- Yngre tilreisende menn som døde av heroinoverdose utendørs eller i offentlig bygning
- Dødsfall kort tid etter avsluttet medikamentfribehandling eller løslatelse fra fengsel
- Personer med mye kontakt med tiltaksapparatet
- De uten kontakt med tiltaksapparatet
- De unge (< 25 år) i Oslo med mye kontakt med tiltaksapparatet
- De over 45 år som døde av sterke smertestillende medikamenter
- De som døde under substitusjonsbehandling

Brukere, pårørende og fagfolks erfaringer

- Tre eksempler på ulike typer overdosedødsfall
  - Uhell
  - Utslitt
  - Mord "Judasdoser" – og selvmord
- Individuelle faktorer
  - Nylige relasjonsbrudd og sorg
  - Mange påfølgende overdoser
  - Utmattelse
  - Sviktsoner
  - Drap

Egenskaper ved og typer rusmidler

- Alkohol og billig heroin
- Heroin – konsentrasjon og renhet
- Benzodiazepiner
- Høye doser og ukjente stoffer
- Smertestillende medikamenter

Utfordringer

- Vansker i tiltaksapparatet
  - Det akuttmedisinske tilbudet
  - Ulik forståelse av problemer og løsninger
  - Sprøyterommet
- Usikker bosituasjon
- Pårørendes uklare rolle
- Mangel på informasjon
- Taushetsplikten
- Organisering

Hjelpeapparatets rolle

- Ikke tilstrekkelige politiske mål
- Ulik forståelse av problemer og løsninger
- Informasjonsutveksling
- Hyppig bytte av fagfolk
- Mangel på psykososial oppfølging
- Problemer med medisinerings
- Sosial isolasjon i egen bolig
- Holdninger
- Tvang eller ikke tvang

SATSNINGSMULIGHETER

- Injeksjonskultur
- Tilgang til hjelp ved behov
  - Treffe lege ved første overdose
  - Motgift i nesenspray
  - Substitusjonsbehand
  - Diagnostisering av selvmordsforsøk
- Varslingssystem
- Tvang